Lausunto talousvaliokunnalle

U 15/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (TEN-E), asetuksien (EU) 2019/942, (EU) 2019/943 ja (EU) 2024/1789 muuttamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 kumoamisesta

Kiitämme kunnioittavasti mahdollisuudesta lausua Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurin suuntaviivoista.

Länsi-Suomen maakuntien liitot antavat seuraavan lausunnon.

Johdanto

Euroopan energiamurros etenee nopeasti, ja EU:n uusi TEN-E -asetus pyrkii vastaamaan verkkojen kasvaviin tarpeisiin. U 15/2026:n tavoitteet – rajat ylittävien hankkeiden tehostaminen, lupamenettelyjen nopeuttaminen, kustannustenjaon uudistaminen ja turvallisuuden vahvistaminen – ovat mielestämme erittäin perusteltuja, sekä Euroopan, että Suomen tasolla. Suomen sisäisen verkon kapasiteetti ja lupaprosessit ovat kriittisiä, jotta teolliset investoinnit eivät karkaa. Energian saatavuus on perusedellytys kestävälle kasvulle, ja aluekehitysviranomaisina puollamme sen edistämistä täysin.

Suomen kauppakamareiden 13.3.2026 julkaiseman Suomen teollisuus ja energiatarpeet raportin[1] perusteella voidaan todeta, että toimiva energiajärjestelmä on strateginen kilpailuetu ja, että yritykset peräänkuuluttavat ennustettavaa sääntely-ympäristöä ja kantaverkkojen sekä jakeluverkkojen etupainotteista vahvistamista. Raportissa korostetaan teollisen kysynnän ja energiantuotannon yhteensovittamista, lupamenettelyjen sujuvoittamista, ja huomiota hinta ja teho-ongelmiin.

EIB:n uusi investointiraportti 2025/26[2] painottaa, että energiasektorin pullonkaulat on poistettava, jotta uusiutuvan energian täysi integroituminen voi laskea energian hintaa. EIB:n mukaan investointeja on lisättävä erityisesti rajat ylittäviin yhteyksiin ja järjestelmän joustavuuteen, kuten energian varastointiin yhdistettyyn tuotantoon, sekä sähköverkkoon ja laajempiin sähköistämistoimiin. Eurooppalaisen infrastruktuurin tehokas toteuttaminen vaatii standardoitua teknologiaa, virtaviivaistettua hallintoa ja hankintojen parhaita käytäntöjä. Raportti korostaa, että investointiriskejä vähentävät rahoitusinstrumentit, kuten EU-takuut, ovat avainasemassa investointien vauhdittamisessa.

On tärkeätä keskittyä rajat ylittäviin yhteyksiin, alueiden erityispiirteet huomioiden

Verkko on kokonaisuus. Rajat ylittävät yhteydet ovat toimivuuden prioriteetti ja tuki niille on ymmärrettävä. Suurten ”gigahankkeiden” sijoittuminen maamme eri osiin aiheuttaa helposti uusia verkkorakentamisen tarpeita, jotka ovat pitkäaikaisia ja kalliita. Rajat ylittävien yhteyksien rakentaminen on omiaan stabilisoimaan verkkoa kokonaisuudessaan, ja tulee siksi olla prioriteettina.

Rajat ylittävien yhteyksien kehittämiselle ei kuitenkaan ole lisäarvoa, ellei muu verkon kehitys pysy mukana. Alueellisten ja kansallisten verkkojen ennakoiva ja kokonaisvaltainen suunnittelu on välttämätöntä, jotta verkkojen kehittäminen pysyy hallittuna ja alueiden teollistamispotentiaali voidaan hyödyntää tehokkaasti. Suunnittelulla varmistetaan, että yksittäiset hankkeet muodostavat toimivan kokonaisuuden ja tukevat kasvun syntymistä.

Verkkojen vahvistaminen ja lupamenettelyn sujuvoittaminen

Länsi-Suomen liitot tukevat U 15/2026:n tavoitetta sujuvoittaa lupamenettelyitä. Samalla on tärkeää todeta, että sääntelyn tulee olla johdonmukaista ja yhtenäistä ympäristön- ja luonnonsuojelu huomioiden. Yhdymme valtioneuvoston kantaan, että alueidenkäytön suunnittelu rajattaisiin selkeästi lupamenettelyjen ulkopuolelle. Länsi-Suomen liitot kannattavat EU-säädöskokonaisuuden kannalta mahdollisimman selkeitä säännöksiä, jotka eivät johda tarpeeseen määritellä jo olemassa olevaa terminologiaa eri tavoin eri säädöksissä. Länsi-Suomen liitot katsovat valtioneuvoston tavoin, että lukuisia poikkeuksia sisältävät säädösehdotukset ovat omiaan johtamaan ympäristö- ja lupamenettelyjä koskevan EU-sääntelyn pirstaloitumiseen ja monimutkaistumiseen.

Turvallisuuden ja resilienssin hankekategoria tulisi koskea myös kaasun ja vedyn infraa

Suomeen kohdistuu suuri määrä vetytalouden investointeja. Länsi-Suomen tavoitteena on, että vetytalouden arvoketjua kehitetään Suomessa mahdollisimman korkealle. Vetytalouden arvoketjut ovat lisäksi kansainvälisiä. Kansainvälisiin kaasu- ja vetyputkien rakentamiseen on mahdollistettava rahoitus.

Alueiden ja kansalaisten osallistuminen on varmistettava

Verkkojen kehittämisen ja rakentamisen tulee perustua ennakoivaan ja pitkäjänteiseen suunnitteluun, sillä niillä on merkittäviä vaikutuksia alueidenkäyttöön. Sosiaalinen hyväksyttävyys on keskeistä hankkeiden sujuvalle etenemiselle. Tämän vuoksi alueellisia ja paikallisia toimijoita, mukaan lukien maakuntien liittoja, tulee osallistaa suunnitteluun tiiviissä yhteistyössä.

Toni K. Laine
Maakuntajohtaja
Hämeen liitto

Mats Brandt
Maakuntajohtaja
Pohjanmaan liitto

Heli Seppelvirta
Maakuntajohtaja
Etelä-Pohjanmaan liitto

Pekka Hokkanen
Maakuntajohtaja
Keski-Suomen liitto

Matti Lipsanen
Vs. maakuntajohtaja
Pirkanmaan liitto

Kristiina Salonen
Maakuntajohtaja
Satakuntaliitto